

Skatteutskottets betänkande

1982/83:40

om tillfällig vinstskatt (prop. 1982/83:102)

Propositionen

Regeringen (finansdepartementet) föreslår i proposition 1982/83:102 att riksdagen antar vid propositionen fogade förslag till

1. lag om tillfällig vinstskatt,
2. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
3. lag om ändring i lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m. m.

Som ett led i strävandena att åstadkomma en återhållsam lönerörelse läggs i propositionen fram ett förslag om tillfällig vinstskatt.

Skatten tas ut av aktiebolag och utgår normalt med 20 % av utdelningen för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den 30 juni 1983. Investmentbolag och andra s.k. förvaltningsföretag är undantagna. Riksskatteverket är beskattningsmyndighet.

Utdelning på aktier som nyemitteras under år 1983 ingår inte i skatteunderlaget. Vidare får underlaget i vissa fall – t.ex. i koncernförhållanden – minskas med mottagen utdelning. Den föreslagna lagen innehåller också en skatteflyktsklausul som tar sikte på situationer då bolaget minskar sin utdelning i syfte att undgå vinstskatten och i stället tillgodoser aktieägarna på annat sätt.

Enligt förslaget är börsnoterade företag skyldiga att göra preliminära inbetalningar som får räknas av mot vinstskatten. Preliminärbeloppet är 10 % av aktieutdelning som beslutas efter den 15 februari 1983 och som förfaller till betalning under detta år.

Lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till Lag om tillfällig vinstskatt

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Svenska aktiebolag som lämnar utdelning för verksamhetsåret 1983 är skattskyldiga till vinstskatt. Skatten tillfaller staten och förs till allmänna pensionsfonden.

Ett bolag, som för verksamhetsåret 1983 omfattas av bestämmelserna i punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928:370), är inte skattskyldigt.

Riksskatteverket är beskattningsmyndighet.

2 § Med utdelning avses vinstutdelning till aktieägarna enligt 12 kap. aktiebolagslagen (1975:1385), 52 § lagen (1955:183) om bankrörelse eller 12 kap. försäkringsrörelselagen (1982:173).

3 § Med verksamhetsåret 1983 avses ett räkenskapsår som inleds senast den 1 juli 1983 och som avslutas närmast efter denna dag. Är detta räkenskapsår kortare än åtta månader skall verksamhetsåret 1983 anses omfatta även det därpå följande räkenskapsåret.

Omfattar verksamhetsåret 1983 två räkenskapsår skall det sista räkenskapsåret vara avgörande vid tillämpning av 1 § andra stycket och 5 §.

4 § Vinstskatten är 20 procent av beskattningsunderlaget. Beskattningsunderlaget är skillnaden mellan den utdelning som bolaget lämnar för verksamhetsåret 1983 och lämnad utdelning som enligt 5 § skall tillgodoräknas bolaget. Leder beräkningen till ett underskott (negativt beskattningsunderlag) är bolaget berättigat att från staten erhålla ett belopp motsvarande 20 procent av underskottet.

Är verksamhetsåret 1983 för ett bolag som lämnar utdelning kortare än tolv månader skall utdelningen vid beräkning av beskattningsunderlaget räknas upp så att den svarar mot ett verksamhetsår som är tolv månader. Är verksamhetsåret 1983 längre än tolv månader skall utdelningen räknas ned på motsvarande sätt.

Utdelning på aktier som är att anse som nyemitterade ingår inte i beskattningsunderlaget i den mån bolaget är berättigat till avdrag för utdelningen enligt lagen (1967:94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning. Har aktierna utgetts i samband med bolagets bildande anses aktierna som nyemitterade om beslut om ökningen har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1983. Har aktierna utgetts i samband med ökning av bolagets aktiekapital anses aktierna som nyemitterade om beslut om ökningen har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1983.

Bestämmelserna om rätt till betalning på grund av negativt beskattningsunderlag gäller också bolag som inte lämnar någon utdelning för verksamhetsåret 1983, dock inte bolag som avses i 1 § andra stycket.

5 § Utdelning som uppburits av ett bolag skall tillgodoräknas detta om

1. bolaget är frikallat från skattskyldighet för utdelningen enligt punkt 1 tredje-femte styckena av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928:370) och

2. utdelningen har lämnats av ett bolag som är skattskyldigt för utdelningen enligt denna lag.

Ett bolag skall vidare tillgodoräknas utdelning, uppburen av ett företag som är frikallat från skattskyldighet för utdelningen under de förutsättningar som anges i punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (förvaltningsföretag), om

1. bolaget vid utdelningstillfället äger mer än 90 procent av aktierna eller andelarna i förvaltningsföretaget,

2. bolaget skulle ha varit frikallat från skattskyldighet för utdelningen enligt punkt 1 tredje-femte styckena av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen för det fall att utdelningen hade uppburits av bolaget i stället för förvaltningsföretaget samt

3. utdelningen har lämnats av ett bolag som är skattskyldigt för utdelningen enligt denna lag.

Vid bedömningen av om bolaget eller förvaltningsföretaget enligt kommunalskattelagen är – eller skulle ha varit – frikallat från skattskyldighet för utdelningen skall antas att utdelningen uppburits under verksamhetsåret 1983.

6 § Ett bolag vars aktier vid ingången av år 1983 var inregistrerade vid Stockholms fondbörs skall i avräkning på vinstskatt göra en preliminär inbetalning till riksskatteverket. Preliminärbeloppet är 10 procent av utdelning enligt 2 § som har beslutats efter den 15 februari 1983 och som förfaller till betalning under samma år. Preliminärbeloppet skall betalas senast den 1 juli 1983 om utdelningen har förfallit till betalning den 1 juni 1983 eller tidigare och i annat fall inom en månad från utdelningens förfallodag.

Ett bolag, som för verksamhetsåret 1983 omfattas av bestämmelserna i punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928:370), är inte skyldigt att betala preliminärbelopp.

Preliminärbelopp skall inte betalas för utdelning för verksamhetsåret 1983.

7 § Har preliminärbelopp inte betalats in i rätt tid skall bolaget erlagga en avgift. Avgiften är 2 procent av det obetalda beloppet för den kalendermånad då beloppet rätteligen skulle ha betalats in och därefter 2 procent av

beloppet för varje påbörjad kalendermånad till och med den då betalning sker, dock längst till och med den månad då bolaget enligt 8 § senast skall lämna deklaration.

8 § Bolag som är skattskyldiga enligt denna lag samt bolag som endast är skyldiga att betala preliminärbelopp skall lämna deklaration. Deklarationen skall ha kommit in till riksskatteverket senast åtta månader efter utgången av verksamhetsåret 1983.

Bolag som inte är skyldiga att lämna deklaration men som har rätt till betalning enligt 4 § skall göra en skriftlig ansökan om utbetalning hos riksskatteverket. Ansökningen skall ha kommit in till verket senast tjugo månader efter utgången av verksamhetsåret 1983.

9 § Vinstskatt och avgift enligt 7 § skall ha kommit in till riksskatteverket senast den dag då deklarationen skall ha kommit in till verket. Vid inbetalningen får avdrag göras för erlagt preliminärbelopp.

10 § Har ett bolag i syfte att reducera beskattningsunderlaget minskat sin utdelning för verksamhetsåret 1983 och i stället ökat utdelningen för näraliggande år eller har bolaget annars otillbörligen vidtagit åtgärd som syftar till att kringgå denna lag, skall beskattningsunderlaget bestämmas efter vad som får antas ha gällt om bolaget inte hade vidtagit den otillbörliga åtgärden.

11 § Regeringen får, om det föreligger synnerliga skäl, helt eller delvis befria ett bolag från skyldigheten att betala preliminärbelopp och avgift enligt 7 §.

12 § Vid inkomsttaxeringen medges inte avdrag för vinstskatt och avgift enligt 7 §. Belopp som betalas ut enligt 4 § utgör inte skattepliktig intäkt.

13 § Lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning (förfarandelagen) gäller i fråga om vinstskatt. Därvid iakttas följande.

Reglerna om förhandsbesked i 4 kap. förfarandelagen skall inte tillämpas. Detsamma gäller reglerna om vite, anstånd med skattens erläggande och besvärshäns för annan än den skattskyldige och allmänt ombud.

Vad som i förfarandelagen föreskrivs om en skattskyldig gäller även den som endast är skyldig att betala preliminärbelopp samt den som gör ansökan enligt 8 § andra stycket. Bestämmelserna om skatt gäller också belopp som skall betalas ut enligt 4 § och avgift enligt 7 §. Vid tillämpning av reglerna om efterbeskattning och skattetillägg skall vidare uppgift, som varit ägnad att leda till för hög utbetalning, jämföras med uppgift som varit ägnad att leda till för låg skatt.

Beslut om fastställande av skatt får inte meddelas senare än två år och

beslut om efterbeskattning inte senare än fyra år från utgången av det kalenderår då verksamhetsåret 1983 gått till ända.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1983.

2 Förslag till

Lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69)

Härigenom föreskrivs att 1 § skattebrottslagen (1971:69) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller i fråga om skatt eller avgift enligt

1. lagen (1908:128) om bevil-
ningsavgifter för särskilda förmåner
och rättigheter, förordningen
(1927:321) om skatt vid utskiftning
av aktiebolags tillgångar, kommu-
nalskattelagen (1928:370), förord-
ningen (1933:395) om ersättnings-
skatt, lagen (1941:416) om arvsskatt
och gåvoskatt, lagen (1946:324) om
skogsvårdsavgift, lagen (1947:576)
om statlig inkomstskatt, lagen
(1947:577) om statlig förmögenhets-
skatt, lagen (1958:295) om sjömans-
skatt, lagen (1982:1194) om hyres-
husavgift,

2. lagen (1941:251) om särskild
varuskatt, *lagen (1953:397) om
avgift för fettnar som användas för
framställning av fettemulsion m.m.*,
lagen (1957:262) om allmän energi-
skatt, lagen (1961:372) om bensin-
skatt, lagen (1961:394) om tobaks-
skatt, stämpelskattelagen
(1964:308), lagen (1968:430) om
mervärdeskatt, lagen (1972:266) om
skatt på annonser och reklam, lagen
(1972:820) om skatt på spel, lagen
(1973:37) om avgift på vissa dryckes-
förpackningar, vägtrafikskattelagen
(1973:601), lagen (1973:1216) om
särskild avgift för oljeprodukter, bil-
skrotningslagen (1975:343), lagen
(1977:306) om dryckesskatt, lagen
(1978:69) om försäljningsskatt på
motorfordon, lagen (1978:144) om
skatt på vissa resor, lagen (1982:691)
om skatt på vissa kassetband, lagen
(1982:1200) om skatt på videoband-
spelare, lagen (1982:1201) om skatt

1. lagen (1908:128) om bevil-
ningsavgifter för särskilda förmåner
och rättigheter, förordningen
(1927:321) om skatt vid utskiftning
av aktiebolags tillgångar, kommu-
nalskattelagen (1928:370), förord-
ningen (1933:395) om ersättnings-
skatt, lagen (1941:416) om arvsskatt
och gåvoskatt, lagen (1946:324) om
skogsvårdsavgift, lagen (1947:576)
om statlig inkomstskatt, lagen
(1947:577) om statlig förmögenhets-
skatt, lagen (1958:295) om sjömans-
skatt, lagen (1982:1194) om hyres-
husavgift, *lagen (1983:000) om till-
fällig vinstskatt*,

2. lagen (1941:251) om särskild
varuskatt, lagen (1957:262) om all-
män energiskatt, lagen (1961:372)
om bensinskatt, lagen (1961:394) om
tobaksskatt, stämpelskattelagen
(1964:308), lagen (1968:430) om
mervärdeskatt, lagen (1972:266) om
skatt på annonser och reklam, lagen
(1972:820) om skatt på spel, lagen
(1973:37) om avgift på vissa dryckes-
förpackningar, vägtrafikskattelagen
(1973:601), lagen (1973:1216) om
särskild avgift för oljeprodukter, bil-
skrotningslagen (1975:343), lagen
(1977:306) om dryckesskatt, lagen
(1978:69) om försäljningsskatt på
motorfordon, lagen (1978:144) om
skatt på vissa resor, lagen (1982:691)
om skatt på vissa kassetband, lagen
(1982:1200) om skatt på videoband-
spelare, lagen (1982:1201) om skatt
på viss elektrisk kraft,

¹ Senaste lydelse 1982:1202.

på viss elektrisk kraft,

3. lagen (1981:691) om socialavgifter.

Lagen gäller även preliminär skatt, kvarstående skatt och tillkommande skatt som avses i uppbördslagen (1953:272).

Lagen tillämpas inte om skatten eller avgiften fastställs eller uppbärs i den ordning som gäller för tull och inte heller beträffande restavgift, skattetillägg eller liknande avgift.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1983. Den äldre lydelsen av 1 § gäller fortfarande i fråga om skatter och avgifter som belöper på tid före ikraftträdandet.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Förmånsrätt enligt 11 § förmånsrättslagen (1970:979) följer med fordran på

1. skatt och avgift, som anges i 1 § första stycket uppbördslagen (1953:272), samt skatt enligt lagen (1908:128) om bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, lagen (1958:295) om sjömansskatt och kupongskattelagen (1970:624),

1. skatt och avgift, som anges i 1 § första stycket uppbördslagen (1953:272), samt skatt enligt lagen (1908:128) om bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, lagen (1958:295) om sjömansskatt, kupongskattelagen (1970:624) och lagen (1983:000) om tillfällig vinstskatt,

2. skatt enligt lagen (1968:430) om mervärdesskatt,

3. skatt eller avgift enligt lagen (1908:129) med vissa bestämmelser om handel med fondpapper, lagen (1928:376) om särskild skatt å vissa lotterivinster, lagen (1941:251) om särskild varuskatt, lagen (1953:397) om avgifter för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m.m., lagen (1957:262) om allmän energiskatt, lagen (1961:372) om bensinskatt, lagen (1961:394) om tobaksskatt, stämpelskattelagen (1964:308), lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972:820) om skatt på spel, lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, lagen (1973:1216) om särskild avgift för oljeprodukter, bilskrotningslagen (1975:343), lagen (1977:306) om dryckesskatt, lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, lagen (1978:144) om skatt på vissa resor, lagen (1982:691) om skatt på vissa kassetband, lagen (1982:1200) om skatt på videobandspelare samt lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft,

3. skatt eller avgift enligt lagen (1928:376) om särskild skatt å vissa lotterivinster, lagen (1941:251) om särskild varuskatt, lagen (1957:262) om allmän energiskatt, lagen (1961:372) om bensinskatt, lagen (1961:394) om tobaksskatt, stämpelskattelagen (1964:308), lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972:820) om skatt på spel, lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, lagen (1973:1216) om särskild avgift för oljeprodukter, bilskrotningslagen (1975:343), lagen (1977:306) om dryckesskatt, lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, lagen (1978:144) om skatt på vissa resor, lagen (1982:691) om skatt på vissa kassetband, lagen (1982:1200) om skatt på videobandspelare samt lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft,

4. skatt enligt vägtrafikskattelagen (1973:601) samt lagen (1976:339) om

¹ Senaste lydelse 1982:1203.

saluvagnsskatt.

5. tull och särskild avgift enligt 39 § tullagen (1973:670) samt avgift enligt lagen (1968:361) om avgift vid införsel av vissa bakverk,

6. avgift enligt lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område och lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område,

7. avgift som uppbärs med tillämpning av lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

Förmånsrätten omfattar ej restavgift och liknande avgift som utgår vid försummelse att redovisa eller betala fordringen och ej heller skatte- eller avgiftstillägg och förseningsavgift.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1983. Den äldre lydelsen av 1 § gäller fortfarande i fråga om skatter och avgifter som belöper på tid före ikraftträdandet.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1982/83:2217 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår propositionen om tillfällig vinstskatt,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kollektiva löntagarfonders oförenlighet med vår nuvarande sociala och miljömässigt reglerade marknadsekonomi,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av åtgärder för att ytterligare bredda sparandet i produktiva verksamheter,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av en omsorgsfull beredning av regeringens propositioner.

1982/83:2218 av Ola Ullsten m. fl. (fp)

I motionen yrkas att riksdagen avslår propositionen om tillfällig vinstskatt.

1982/83:2219 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen avslår propositionen om tillfällig vinstskatt.

Motion väckt under den allmänna motionstiden

1982/83:1644 av Ola Ullsten m. fl. (fp)

såvitt avser yrkande

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag om särskild utdelningsskatt inte bör framläggas.

Yttranden

Konstitutionsutskottet och finansutskottet har avgivit yttranden över propositionen och motionerna (KU 1982/83:8y, FiU 1982/83:5y). Yttrandena har fogats som bilagor till betänkandet.

Utskottet

I propositionen läggs fram ett förslag om tillfällig vinstskatt. Den skall erläggas av svenska aktiebolag (inkl. bank- och försäkringsaktiebolag samt finansbolag) och utgå med 20 % av till aktieägarna utdelade vinstmedel för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den 30 juni 1983.

Investmentbolag och andra s. k. förvaltningsföretag har undantagits från

vinstskatten. Vidare har – för att nyemmissionsverksamheten under år 1983 inte skall hämmas – föreskrivits att utdelning på aktier som nyemitterats under detta år inte skall ingå i skatteunderlaget. Underlaget får också i vissa fall – exempelvis i koncernförhållanden – minskas med mottagen utdelning.

Börsnoterade företag skall i avräkning på vinstskatt göra en preliminär inbetalning till riksskatteverket med 10 % av aktieutdelning som beslutas efter den 15 februari 1983 och som förfaller till betalning under detta år.

För att förhindra att ett bolag otillbörligen vidtar åtgärd i syfte att undgå vinstskatt har föreslagits en särskild skatteflyktsklausul som gör det möjligt att bestämma beskattningsunderlaget efter vad som skulle ha gällt om den otillbörliga åtgärden inte hade vidtagits.

I tre partimotioner, 2219 av m, 2217 av c och 2218 av fp, yrkas avslag på propositionen. Fp har redan i en under den allmänna motionstiden i år väckt motion, 1644, begärt att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att förslag om särskild vinstskatt inte bör föreläggas riksdagen. Ett återkommande tema i motionerna är att vinstskatten utgör ett första steg mot införande av löntagarfonder och att den på sikt kan väntas leda till ökad centralisering och byråkratisering av näringslivet. Det görs gällande att skatten drabbar produktivt sparande och därigenom kommer att negativt påverka investeringar och nyföretagande. Kritiken i motionerna riktar sig också mot den föreslagna skatteflyktsklausulen och mot att skatten skall tillföras allmänna pensionsfonden. I motionerna från m och c påtalas särskilt att förslaget inte varit föremål för sådan remissbehandling som avses i regeringsformen och att möjligheterna att bedöma frågor rörande lagstiftningens praktiska konsekvenser och tillämpning därför är begränsade. Motionärerna bakom c-motionen begär ett riksdagsuttalande om angelägenheten av en omsorgsfull beredning av regeringens propositioner. De vill dessutom att riksdagen skall ge regeringen till känna att kollektiva löntagarfonder är oförenliga med Sveriges nuvarande socialt och miljömässigt reglerade marknadsekonomi och understryker också vikten av att åtgärder vidtas för att ytterligare bredda sparandet i produktiva verksamheter.

Konstitutions- och finansutskotten har av skatteutskottet beretts tillfälle yttra sig över propositionen och motionerna. Av yttrandena, vilka fogats som bilagor till detta betänkande, framgår att en majoritet i de båda utskotten tillstyrker propositionen och avstyrker bifall till motionerna.

Syftet med den provisoriska vinstskatten har i första hand varit att skapa en återhållsam lönerörelse och därigenom så långt det är möjligt säkerställa de positiva effekterna av den av regeringen i höstas beslutade devalveringen. Erfarenheterna hittills av årets avtalsrörelse ger enligt utskottets mening stöd för antagande att vinstskatten tillgodosett detta syfte. Med hänsyn härtill och då det är angeläget att förutsättningarna för årets avtalsrörelse inte rubbas anser sig utskottet – i avvaktan på ett förslag om ett mer permanent

vinstdelningssystem – kunna i princip godta förslaget i propositionen.

Mot bakgrund av vad konstitutionsutskottet anfört motsätter sig skatteutskottet inte heller att vinstskatten tills vidare tillförs allmänna pensionsfonden. Frågan hur skattemedlen skall förvaltas och användas får – som departementschefen framhåller – prövas i ett senare sammanhang.

Även i övrigt godtar skatteutskottet den i propositionen föreslagna utformningen av vinstskatten. Med hänsyn till att propositionen är avsedd att behandlas i riksdagen först den 27 april 1983 och lagen om tillfällig vinstskatt således inte kan publiceras i Svensk författningssamling före den 1 maj detta år eller den dag då den är avsedd att träda i kraft föreslår utskottet en ändring av ikraftträdandebestämmelserna till vinstskattelagen, skattebrottslagen och lagen om förmånsberättigade skattefordringar m. m. Utskottet förordar också en formell rättelse i vinstskattelagens 4 §.

Med de sålunda föreslagna ändringarna tillstyrker utskottet bifall till propositionen. Enligt utskottets mening saknar riksdagen anledning att i detta sammanhang göra något uttalande om löntagarfonder eller om angelägenheten av att bredda sparandet i produktiva investeringar. Inom utskottet råder inte några delade meningar om att sådant sparande på olika sätt bör gynnas. Det kan emellertid enligt utskottets mening förutsättas att regeringen – utan något särskilt uttalande av riksdagen – kommer att lägga de förslag på detta område som är motiverade och möjliga.

Vad slutligen angår frågan om beredning av regeringens propositioner är utskottet – liksom m- och c-motionärerna – inte av annan uppfattning än att beredningen bör ske med all den omsorg som är möjlig. Vad särskilt angår det nu aktuella förslaget vill utskottet inte bestrida att en sedvanlig remissbehandling kunde varit värdefull med hänsyn till ärendets speciella karaktär. Med en sådan remissbehandling hade emellertid syftet med den provisoriska vinstskatten kunnat äventyras, och utskottet har mot den bakgrunden, och då överläggningar i ärendet förekommit mellan regeringen och riksskatteverket innan förslaget remitterades till lagrådet, i likhet med konstitutionsutskottet ansett några formella hinder för ett bifall till propositionen inte föreligga.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till samtliga motionsyrkan- den.

Utskottet hemställer

1. beträffande *tillfällig vinstskatt*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:102 och med avslag på motionerna 1982/83:1644 yrkande 3, 1982/83:2217 yrkande 1, 1982/83:2218 och 1982/83:2219 antar de vid propositionen fogade förslagen till

a) lag om tillfällig vinstskatt med de ändringarna att
dels 4 § erhåller följande som utskottets förslag betecknade
lydelse:

Regeringens förslag

Utskottets förslag

4 §

4 § Vinstskatten är ----- av utskottet.

Är verksamhetsåret ----- motsvarande sätt.

Utdelning på aktier som är att anse som nyemitterade ingår inte i beskattningsunderlaget i den mån bolaget är berättigat till avdrag för utdelning enligt lagen (1967:94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning. Har aktierna utgetts i samband med bolagets bildande anses aktierna som nyemitterade om *beslut om ökningen* har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1983. Har aktierna utgetts i samband med ökning av bolagets aktiekapital anses aktierna som nyemitterade om *beslut om ökningen* har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1983.

Utdelning på aktier som är att anse som nyemitterade ingår inte i beskattningsunderlaget i den mån bolaget är berättigat till avdrag för utdelning enligt lagen (1967:94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning. Har aktierna utgetts i samband med bolagets bildande anses aktierna som nyemitterade om *bolaget* har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1983. Har aktierna utgetts i samband med ökning av bolagets aktiekapital anses aktierna som nyemitterade om *beslut om ökningen* har anmälts för registrering under verksamhetsåret 1983.

Bestämmelserna om ----- andra stycket.

dels ikraftträdandebestämmelsen erhåller följande som utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft *den 1 maj 1983*.

Denna lag träder i kraft *en vecka efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling*.

- b) lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69) med den ändringen att ikraftträdandebestämmelserna erhåller följande som utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft *den 1 maj 1983*. Den äldre lydelsen av 1 § gäller fortfarande i fråga om skatter och avgifter som belöper på tid före ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft *en vecka efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling*. Den äldre lydelsen av 1 § gäller fortfarande i fråga om skatter och avgifter som belöper på tid före ikraftträdandet.

- c) lag om ändring i lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar med den ändringen att ikraftträdandebestämmelserna erhåller följande som utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft *den 1 maj 1983*. Den äldre lydelsen av 1 § gäller fortfarande i fråga om skatter och avgifter som belöper på tid före ikraftträdandet.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft *en vecka efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling*. Den äldre lydelsen av 1 § gäller fortfarande i fråga om skatter och avgifter som belöper på tid före ikraftträdandet.

2. beträffande *löntagarfonder*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2217 yrkande 2,
3. beträffande *åtgärder för att bredda sparandet i produktiva verksamheter*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2217 yrkande 3,
4. beträffande *beredning av regeringens propositioner*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2217 yrkande 4.

Stockholm den 12 april 1983

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Rune Carlstein (s)*, förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Egon Jacobsson (s)*, Karl Björzén (m)*, Anita Johansson (s), Anna Lindh (s), Erkki Tammenoksa (s) och Kjell Johansson (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m) och Kjell Johansson (fp) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Syftet med" och slutar på s. 12 med "samtliga motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Mot förslaget i propositionen kan riktas allvarliga invändningar av såväl formell som materiell art.

Sedan socialdemokraterna övertog regeringsmakten i höstas har riksdagen förelagts flera förslag, bl.a. avseende nya skatter, vilka antingen inte alls eller endast mycket bristfälligt remissbehandlats. Skatteutskottet har haft anled-

ning att tidigare påtala detta förhållande och finner det mot den bakgrunden anmärkningsvärt att regeringen nu på nytt lägger ett förslag som inte har varit föremål för någon remissbehandling i egentlig mening. De överläggningar om vinstskatten som enligt uppgift ägt rum mellan riksskatteverket och företrädare för finansdepartementet har uppenbarligen avsett lagstiftningens formella utformning och inte dess materiella innehåll. Enligt utskottets mening hade, med hänsyn till arten och omfattningen av det föreliggande förslaget och till vinstskattens delvis komplicerade karaktär, en sedvanlig remissbehandling varit särskilt motiverad. Betecknande för förslagets ofullkomlighet i formellt hänseende är också att lagrådet i sitt yttrande säger sig ha haft begränsade möjligheter att med ledning av det föreliggande materialet bedöma sådana frågor om lagstiftningens praktiska konsekvenser och tillämpning som det enligt grundlagen åligger lagrådet att särskilt beakta.

Utskottet anser således att beredningen av den förevarande propositionen varit så bristfällig, att den redan av det skälet på formella grunder bör avslås av riksdagen.

Även i sak kan allvarliga erinringar riktas mot vinstskatten. Den innebär uppenbarligen ett första steg mot löntagarfonder och kommer, såvitt utskottet kan bedöma, med nödvändighet att leda till ökad maktkoncentration och till ökad byråkratisering och centralisering av svenskt näringsliv.

Skattesparandet och den särskilda skattereduktionen för aktieutdelning har otvivelaktigt haft en positiv inverkan på sparandet och på näringslivets möjligheter att anskaffa riskvilligt kapital. I höstas sänktes skattereduktionen för skattefondsparandet med 10 % och avskaffades skattereduktionen för aktieutdelning helt. Dessutom infördes särskilda regler om skyldighet för aktiebolag, ekonomiska föreningar och sparbanker att betala in en del av vinsterna på räntelösa konton i riksbanken. Att i ett läge, då en allmän målsättning borde vara att underlätta produktiva och motverka improduktiva investeringar, belasta företagen ytterligare med en 20-procentig vinstskatt och därigenom försämra avkastningen på industriell verksamhet och minska industriinvesteringarna förefaller utskottet föga välbetänkt.

Skälet för att införa vinstskatten säges i propositionen i första hand vara att skapa förutsättningar för återhållsamhet i den pågående lönerörelsen. Utskottet har för sin del svårt att förstå att en vinstskatt skulle kunna få denna effekt och den borde enligt utskottets mening i vart fall ha kunna uppnås med medel vilka medfört mindre negativa verkningar för företagen.

Utskottet vill slutligen understryka vad lagrådet och finansutskottet anfört i fråga om förslaget att specialdestinera vinstskattemedlen till AP-fonden. Skatteutskottet, som i andra sammanhang ställt sig avvisande till specialdestination av skatter, anser i likhet med finansutskottet att vinstskatten i enlighet med den s.k. fullständighetsprincipen hade bort redovisas över statsbudgeten.

Med det anförda avstyrker utskottet förslaget om vinstskatt.

De synpunkter som utskottet i det föregående framfört i fråga om beredning av regeringspropositioner och om vikten av åtgärder för att bredda sparande i produktiva investeringar ligger helt i linje med de yrkanden om riksdagsuttalanden i dessa frågor som ställs i partimotionen från c. Utskottet tillstyrker följaktligen dessa yrkanden. Eftersom den kritik som utskottet riktat mot den föreslagna vinstskatten enligt utskottets mening är i än högre grad berättigad när det gäller kollektiva löntagarfonder anser utskottet sig också böra biträda det yrkande i c-motionen som gäller sådana fonder.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet hemställer

1. *beträffande tillfällig vinstskatt*
att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:2217 yrkande 1, 1982/83:2218 och 1982/83:2219 samt med anledning av motion 1982/83:1644 yrkande 3 avslår proposition 1982/83:102,
2. *beträffande löntagarfonder*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2217 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kollektiva löntagarfonders oförenlighet med vår nuvarande socialt och miljömässigt reglerade marknadsekonomi,
3. *beträffande åtgärder för att bredda sparandet i produktiva verksamheter*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2217 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av åtgärder för att ytterligare bredda sparandet i produktiva verksamheter,
4. *beträffande beredning av regeringens propositioner*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2217 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en omsorgsfull beredning av regeringens propositioner.

Konstitutionsutskottets yttrande

1982/83:8 y

angående förslaget om tillfällig vinstskatt (prop. 1982/83:102)

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1982/83:102 och motionerna 1982/83:2217–2219.

I propositionen föreslås en lag om tillfällig vinstskatt. Lagen avses träda i kraft den 1 maj 1983. Vinstskatten skall tas ut av aktiebolag och skall normalt utgå med 20 % av utdelningen för det räkenskapsår som avslutats närmast efter den 30 juni 1983. Investmentbolag och andra s. k. förvaltningsföretag skall vara undantagna från vinstskatten. Enligt förslaget blir börsnoterade företag skyldiga att göra preliminära inbetalningar som får räknas av mot vinstskatten. Preliminärbeloppet är 10 % av aktieutdelning som beslutas efter den 15 februari 1983 och som förfaller till betalning under detta år. Vinstskatten skall tillfalla staten och föras till allmänna pensionsfonden. Frågan om hur vinstskattemedlen skall förvaltas och användas kommer enligt propositionen att tas upp i annat sammanhang.

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1982/83:2217 av Thorbjörn Fäldin m. fl. (c), 1982/83:2218 av Ola Ullsten m. fl. (fp) och 1982/83:2219 av Ulf Adelsohn m. fl. (m). I samtliga motioner yrkas avslag på propositionen. Med hänvisning till vad lagrådet uttalat i ärendet anför motionärerna erinringar mot det förhållandet att förslagen i propositionen inte har undergått sedvanlig remissbehandling.

Mot förslaget att föra vinstskattemedlen till allmänna pensionsfonden anför betänkligheter i motionerna. Enligt motion 2217 är en sådan s. k. specialdestination främmande för vår nuvarande skattepolitik. Motsvarande synpunkter förs fram i motion 2218. Riksdagen måste enligt motionen kräva att ett slutligt förslag föreligger om hur vinstskattemedlen skall användas innan ställning kan tas till skatteförslaget i fråga.

I motionerna kritiseras vidare utformningen av skatteflyktbestämmelsen i 10 § förslaget till lag om tillfällig vinstskatt. Förslaget innebär att om ett bolag som omfattas av lagen i syfte att reducera beskattningsunderlaget minskat sin utdelning för verksamhetsåret 1983 och i stället ökat utdelningen för näraliggande år eller om bolaget vidtagit annan otillbörlig åtgärd som syftar till att kringgå lagen kan bolaget beskattas efter vad som får antas ha gällt om bolaget inte hade vidtagit den otillbörliga åtgärden.

Konstitutionsutskottet får för sin del anföra följande.

Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen (RF) skall vid beredning av regeringsärenden behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. I den omfattning som behövs skall sammanslutningar och

enskilda lämnas tillfälle att yttra sig. Bestämmelsen är generellt tillämplig vid beredning av regeringsärenden.

Vad gäller det nu aktuella förslaget har upplysts att någon egentlig remissbehandling inte varit möjlig att genomföra eftersom regeringen bedömt det nödvändigt att avlämna propositionen till riksdagen i sådan tid att en dämpande effekt på årets lönerörelse kunde åstadkommas. Överläggningar med riksskatteverket förekom innan förslaget remitterades till lagrådet.

Av den nämnda grundlagsbestämmelsen följer att det i varje särskilt fall får bedömas i vad mån det finns behov av att inhämta upplysningar och yttranden från myndigheter och sammanslutningar. Utskottet utgår ifrån att finansdepartementet genom överläggningarna med riksskatteverket inhämtat de upplysningar som departementet bedömt vara behövliga för ärendets beredning. Utskottet har således inte funnit anledning att rikta kritik mot regeringen beträffande beredningen av ärendet.

Beträffande frågan om s. k. specialdestination medger 9 kap. 2 § RF att riksdagen kan bestämma att statsmedel vid sidan av den s. k. budgetregleringen får utnyttjas för bestämda ändamål. Förslaget att föra vinstskattemedlen till den allmänna pensionsfonden står således inte i strid med RF. Det nu föreliggande förslaget innebär endast att de influtna vinstskattemedlen skall föras till den allmänna pensionsfonden i avvaktan på ett kommande förslag om hur medlen skall förvaltas och användas.

Vad slutligen gäller betänkligheterna mot den i propositionen föreslagna skatteflyktsbestämmelsen vill utskottet framhålla att lagrådet i sitt yttrande konstaterat att en skatteflyktsbestämmelse av det slag som föreslås inte torde kunna undvaras om lagstiftningen skall få önskad effekt. Lagrådet har inte heller funnit skäl att göra någon erinran ur rättssäkerhetssynpunkt mot skatteflyktsbestämmelsens utformning. Utskottet har inte någon annan uppfattning i frågan.

Stockholm den 5 april 1983

På konstitutionsutskottets vägnar

OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö (c), Wivi-Anne Cederqvist (s)*, Hans Nyhage (m), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s)*, Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Karin Ahrland (fp), Nils Berndtson (vpk), Ove Eriksson (m), Birger Hagård (m) och Gunnar Nilsson i Eslöv (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande mening

av Anders Björck (m), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Sven-Erik Nordin (c), Karin Ahrlund (fp), Ove Eriksson (m) och Birger Hagård (m), vilka anser att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "i frågan" bort ha följande lydelse:

Det nu föreliggande skatteförslaget är enligt utskottets mening av sådan genomgripande beskaflenhet att en remissbehandling enligt den nämnda grundlagsbestämmelsen självklart borde ha skett. De överläggningar som enligt vad som upplysts har ägt rum mellan företrädare för finansdepartementet och riksskatteverket kan inte anses utgöra en ersättning för en regelrätt remissbehandling. Några dokument över vad som förevarit vid överläggningarna har inte företetts. Bristen i beredningen framträder tydligt mot bakgrund av att lagrådet i avsaknad av remissmaterial har ansett sig ha begränsade möjligheter att bedöma sådana frågor om lagstiftningens praktiska konsekvenser och tillämpning som avses i 8 kap. 18 § tredje stycket 4. och 5. RF och som det enligt grundlag åligger lagrådet att särskilt beakta. De svårigheter att bedöma förslagets verkan i olika hänseenden som således föreligger måste enligt utskottets uppfattning avhjälpas innan riksdagen tar ställning i ärendet.

Beträffande utformningen av förslaget vill utskottet göra ett par påpekanden.

Den i propositionen valda tekniken att föra vinstskatten till den allmänna pensionsfonden aktualiserar RF:s reglering angående s. k. specialdestination. Enligt huvudregeln i 9 kap. 2 § RF förutsätts att riksdagens beslut om hur statens medel skall användas fattas inom budgetregleringen. Den bestämmelse i den nämnda paragrafen i RF som öppnar möjlighet till specialdestination är utformad som en undantagsregel. Härigenom kommer indirekt till uttryck den s. k. fullständighetsprincip som brukar iakttas i fråga om statsbudgeten, nämligen att så mycket som möjligt av statens verksamhet skall regleras inom statsbudgeten. Utformningen av RF:s bestämmelser i detta hänseende manar till en restriktiv hållning när det gäller specialdestinerade skatter. I praktiken har en sådan hållning också iakttagits på senare år då en avveckling skett av specialdestination av statsinkomster. Riksdagen har härvidlag också klart markerat sin principiella inställning. Utskottet erinrar bl. a. om finansutskottets enhälliga uttalande i FiU 1979/80:4 y där utskottet bl. a. anför följande:

En bärande princip i statsbudgetens uppbyggnad är numera att specialdestination av statsinkomster till bestämt ändamål inte bör förekomma. Skälen härför är fr. a. att statsmakernas handlingsfrihet minskar och att fortlöpande avvägningar mellan olika handlingsalternativ försvåras då medel specialdestineras. Stabiliseringspolitiskt önskvärda åtgärder kan också motverkas. Med dessa skäl som bakgrund har tidigare specialdestinationer av statsmedel efter hand avvecklats. De senaste stegen i denna riktning tas i

och med att den särskilda fonderingen av automobilskattemedel avvecklas och att nuvarande teknik med revolverande lånefonder försvinner.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att specialdestination av statsinkömster är under avveckling. Enligt utskottets mening bör ny sådan specialdestination inte införas.

Den skatteflyktsklausul som förslaget innehåller har enligt utskottets mening fått en så allmän avfattning att det kan förutses svårigheter i många fall för de skattskyldiga bolagen att bedöma de skatterättsliga konsekvenserna av sina vinstdispositioner. Förslaget kan därför enligt utskottets mening inte anses tillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt.

Finansutskottets yttrande

1982/83:5 y

över proposition 1982/83:102 om, tillfällig vinstskatt

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har den 15 mars 1983 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1982/83:102 om tillfällig vinstskatt jämte motionerna 1982/83:2217–2219.

Som ett led i strävandena att åstadkomma en återhållsam lönerörelse läggs i propositionen fram ett förslag om tillfällig vinstskatt.

Skatten tas ut av aktiebolag och utgår normalt med 20 % av utdelningen för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den 30 juni 1983.

Enligt förslaget är börsnoterade företag skyldiga att göra preliminära inbetalningar som får räknas av mot vinstskatten. Preliminärbeloppet är 10 % av aktieutdelning som beslutas efter den 15 februari 1983 och som förfaller till betalning under detta år.

Den influtna vinstskatten bör föras till AP-fonden. Frågan om hur medlen skall förvaltas och användas kommer att tas upp i ett annat sammanhang. Ett förslag kommer att föreläggas riksdagen senare i år. Det nu framlagda förslaget är en provisorisk lösning. Ett förslag till mer permanent vinstdelningssystem där basen för vinstdelningen inte utgörs av utdelningen utan av företagets vinst över en viss nivå (övertvinst) utreds för närvarande.

Med anledning av propositionen har följande motioner väckts: 2217 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), 2218 av Ola Ullsten m. fl. (fp) och 2219 av Ulf Adelsohn m. fl. (m). I samtliga motioner yrkas avslag på förslaget om vinstskatt. Förslaget är ett första steg mot införande av löntagarfonder vilket utgör det kanske allvarligaste hindret för en expansion inom det svenska näringslivet, anför motionärerna. Genom den föreslagna, tredubbla, beskattningen av aktieutdelningar missgynnas det produktiva sparandet.

Motivet att förslaget om vinstskatt skulle ha en återhållsam effekt på lönerörelsen ifrågasätts i motionerna. Motionärerna motsätter sig också att vinstskatten skall tillföras allmänna pensionsfonden.

Finansutskottet får för sin del anföra följande.

I den politik som måste föras för att ta till vara devalveringens positiva effekter utgör frågan om att skapa en återhållsam lönerörelse ett mycket centralt inslag. Erfarenheterna har visat att om inte aktiva insatser görs för att underlätta en lugn och återhållsam löneavtalsrörelse kan genom olika kompensatoriska krafter en inflationsprocess skapas som skulle kunna försämra Sveriges kostnadsläge. Mot denna bakgrund är det angeläget att åtgärder vidtas för att dämpa dessa kompensatoriska krafter. Utskottet delar

den uppfattning som främfors i propositionen att en vinstskatt kan ha en sådan dämpande effekt. Utfallet av lönerörelsen hittills stärker utskottets uppfattning i denna sak.

Eftersom bolagsskatten normalt erläggs med två års eftersläpning och för att åtgärden skall få avsedd effekt under 1983 bör enligt utskottets uppfattning skatten preliminärdebiteras redan 1983. Endast därigenom får åtgärden den likviditetsbegränsande effekt för företagen som är nödvändig för att den skall verka lugnande på lönerörelsen. Utskottet tillstyrker därför att preliminär debitering görs och att det preliminära skatteuttaget sätts till 10 % för börsnoterade företag.

Enligt propositionen bör vinstskatten föras till AP-fonden. Som lagrådet anført innebär en finansiering av tilläggs pensioneringen med medel, som härrör från ett annat kollektiv än de försäkrade eller deras arbetsgivare, ett väsentligt avsteg från de allmänna grunder på vilka försäkringen hittills byggd. Utskottet har emellertid inte något att erinra mot det provisoriska förslaget. Utskottet anser att den s. k. fullständighetsprincipen för statsbudgeten innebär att vinstskatten i någon form bör redovisas över statsbudgeten. Med det anförda tillstyrker utskottet för sin del förslagen i proposition 102.

Stockholm den 7 april 1983

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Rolf Wirtén (fp), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Gerd Engman (s), Britta Hammarbacken (c), Anders Andersson (m), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Axel Wennerholm (m) och Bo Krogvig (s).

Avvikande meningar

1. Rolf Wirtén (fp), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Britta Hammarbacken (c), Anders Andersson (m) och Axel Wennerholm (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "I den" och på s. 2 slutar med "proposition 102" bort ha följande lydelse:

Förslaget om en vinstskatt innebär, som utskottet ser det, ett första steg mot införande av kollektiva löntagarfonder. Riksdagen uttalade våren 1982 på förslag av finansutskottet att ett införande av kollektiva löntagarfonder skulle medföra en långtgående maktkoncentration och en försämring av sysselsättning och ekonomisk utveckling. Det nu framlagda förslaget förstärker de farhågor utskottet då uttryckte.

Sedan våren 1982 har premieringen av skattefondsparandet reducerats, den särskilda skattereduktionen för aktieutdelningar slopats och tvångsvisa avsättningar av företagets vinster till räntelösa konton i riksbanken införts. Detta har kraftigt försämrat villkoren för sparandet i riskvilligt kapital. Därtill kommer den nu föreslagna vinstskatten. Utskottet ser mot denna bakgrund med stark oro på möjligheterna att klara näringslivets försörjning av riskkapital. Den positiva utvecklingen för aktiesparandet riskerar att brytas. Därigenom äventyras den ekonomiska tillväxten och förutsättningen för att komma till rätta med de obalanser som finns i den svenska ekonomin. Att vinstskatten kan komma att användas för aktieköp och fonduppbbyggnad – propositionen ger på denna punkt inte något bestämt besked – minskar inte utan snarare förstärker den oro utskottet känner för vårt lands ekonomiska utveckling. Genom ett fondsystem som dominerande ägare av det svenska näringslivet kommer maktkoncentrationen att öka, vilket leder till ökad byråkratisering och centralisering. Dynamiken i näringslivet försämras och industristrukturen blir ännu mer föråldrad. På längre sikt riskeras därmed sysselsättningen i produktivt arbete och marknadsekonomin raseras.

Som motiv för vinstskatten anges i propositionen att den skulle verka återhållande på lönerörelsen. Utskottet vill starkt ifrågasätta att en vinstskatt kan ha denna effekt. Som utskottet anför är det svårt att finna skäl för varför vinstskatten skulle ha positiva verkningar på tillväxten i samhällsekonomin. De omtalade sambanden mellan vinster och löneglidning är minst sagt diffusa. Något underlag för ett sådant samband redovisas inte. Att dessutom hävda att preliminärdebitering av skatten skulle ha något samband med lönebetalningsförmågan vittnar om stora brister i kunskapen om hur företagen fungerar. En preliminärdebitering påverkar likviditeten i företaget men inte vinstnivån. Förslaget förefaller även i dessa hänseenden vara illa genomtänkt.

I den nu föreliggande propositionen anges att de influtna skattemedlen skall tillföras AP-fonden, men man redovisar inte hur vinstskatten skall förvaltas eller användas. I den s. k. krispropositionen angavs att medlen skulle användas för aktieförvärv. Utskottet har tidigare i olika sammanhang uttalat sig för att systemet med specialdestinering av skatter och avgifter bör upphöra. Utskottet har alltså samma uppfattning och avstyrker att nya skatter eller avgifter införs som endast skall användas för bestämda ändamål. Som lagrådet påpekat är detta ett principiellt mycket viktigt beslut som det inte ges några som helst underlag för i propositionen.

Med vad som här anförts avstyrker utskottet från sina utgångspunkter förslaget i proposition 102 i sin helhet.

2. Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anför:

Jag biträder förslaget till vinstskatt men vill samtidigt understryka vikten av att ett konkret förslag till vinstskatt som inte bara beskattar utdelningarna

utan också vinsten i företagen skyndsamt bör framläggas. Ett sådant vinstsystem kan enligt min mening vara en del i ett system för finansiering av samhällsfonder och lokala fackliga investeringsfonder av det slag som föreslagits av vänsterpartiet kommunisterna.

När det gäller motiven för den föreslagna vinstskatten kan jag inte godkänna dessa, eftersom vinstskatten i huvudsak sägs vara ett instrument för att nå en lugn lönerörelse som förhindrar att löntagarna kompenserar sig för de förluster de åsamkats genom den förda politiken. Jag vill i stället peka på att det snabbt bör framläggas ett regeringsförslag om hur de lönearbetare och tjänstemän som drabbats hårdast skall kunna få kompensation för de negativa effekterna av såväl devalvering, lönerörelse och skatteöverenskomelser som gynnar de högre inkomstagarna.

Motiveringen att en återhållsam lönerörelse är nödvändig för att inte försämra landets kostnadsläge avslöjar att man anser att vägen ut ur krisen går över försämringar för lönearbetarna, att man överbetonar exportens roll samtidigt som man ger efter för den borgerliga illusionen att högre vinster för kapitalet är bra oavsett hur dessa uppstår. Detta synsätt kan inte accepteras.